

Konkordátní smlouvy svatého stolce s postkomunistickými zeměmi (1990 - 2008)

O B S A H

Předmluva

Úvod

I. ČÁST

KONKORDÁTNÍ SMLOUVY OBECNĚ, PRÁVNÍ SPECIFIKA POSTAVENÍ KATOLICKÉ CÍRKVE V SOCIALISTICKÝCH ZEMÍCH

1. Pojetí a druhy konkordátních smluv

- 1.1 Definice konkordátních smluv
- 1.2 Předmět konkordátních smluv
- 1.3 Druhy konkordátních smluv
- 1.4 Uzavírání konkordátních smluv
- 1.5 Změny konkordátních smluv
- 1.6 Zánik konkordátních smluv

2. Strany konkordátních smluv

- 2.1 Stát
- 2.2 Apoštolský stolec

3. Postavení konkordátních smluv v hierarchii pramenů práva

- 3.1 Postavení konkordátních smluv v kanonickém právu
 - 3.1.1 Zásada partikularismu
 - 3.1.2 Prioritní postavení konkordátních smluv
 - 3.1.3 Závaznost a vykonatelnost konkordátních smluv v církvi
- 3.2 Postavení konkordátních smluv ve světském právu
 - 3.2.1 Dvě koncepce vztahů mezi mezinárodním a vnitrostátním právem
 - 3.2.2 Obvyklé řešení v kontinentálním právu
 - 3.2.3 Závaznost a vykonatelnost konkordátních smluv ve státě, právní situace v České republice
- 3.3 Poslání konkordátních smluv

4. Zásady vztahů stát – církve v nauce katolické církve

- 4.1 Přijetí modelu pluralistického státu na II. vatikánském koncilu
- 4.2 Zásada náboženské svobody
- 4.3 Zásada autonomie a nezávislosti
- 4.4 Zásada spolupráce
- 4.5 Recepce zásad vztahů stát – církve v konkordátních smlouvách od II. vatikánského koncilu obecně

5. Konkordátní smlouvy a právní situace jiných církví a náboženských společností

- 5.1 Dopad zásad náboženské neutrality a paritního přístupu státu k církvím a náboženským společnostem
- 5.2 Smlouvy států s jinými církvemi a náboženskými společnostmi

6. Právní situace církví a náboženských společností ve státech bývalého socialistického tábora

- 6.1 Právní postavení církví a jejich institucí
- 6.2 Manželství, rodina a výchova
- 6.3 Církevní majetek
- 6.4 Specifikace systému vztahu stát – církve v komunistických zemích

II. ČÁST

KONKRÉTNÍ ZÁSADY NOVÉHO PRÁVNÍHO ŘEŠENÍ POSTAVENÍ A PŮSOBNÍ KATOLICKÉ CÍRKVE V POSTKOMUNISTICKÝCH ZEMÍCH V KONKORDÁTNÍCH SMLOUVÁCH

7. Současné konkordátní smlouvy a postoj k dřívějším smluvním ujednáním

- 7.1 Současné konkordátní smlouvy s postkomunistickými zeměmi
 - 7.1.1 Přehled platných a účinných smluv
 - 7.1.2 Přehled podepsaných a dosud neratifikovaných smluv
 - 7.1.3 Přehled připravených a dosud nepodepsaných smluv
- 7.2 Postoj k dřívějším smluvním ujednáním
 - 7.2.1 Smlouvy dosud platné
 - 7.2.2 Smluvní ujednání výslovně zrušená novým smlouvami
 - 7.2.3 Smluvní ujednání zrušená jiným způsobem
- 7.3 Shrnutí ohledně současných konkordátních smluv a jejich postoji k dřívějším ujednáním

8. Recepce zásad II. vatikánského koncilu pro vztah státu a církvi v konkordátních smlouvách, zásada parity, další důvody existence smluv

- 8.1 Zásada spolupráce
- 8.2 Zásada náboženské svobody
- 8.3 Zásada autonomie a nezávislosti
- 8.4 Zásada parity
- 8.5 Další důvody existence smluv

9. Právní postavení katolické církve a jejích institucí ve státě

- 9.1 Právnícké osoby katolické církve podle kanonického práva
 - 9.1.1 Osoby fyzické, právnícké a morální
 - 9.1.2 Korporace a nadace
 - 9.1.3 Veřejné a soukromé právnícké osoby
 - 9.1.4 Teritoriální a personální právnícké osoby
 - 9.1.5 Organizační jednotky diecézní struktury
 - 9.1.6 Ostatní právnícké osoby
 - 9.1.7 Reprezentace katolické církve na úrovni státu
- 9.2 Uznání právní subjektivity katolické církve
- 9.3 Potvrzení diplomatických styků
- 9.4 Uznání právní subjektivity organizačních jednotek katolické církve
- 9.5 Uznání právní subjektivity jiných právníckých osob katolické církve nebo jí zřízených

10. Zřizování a změny církevních institucí a ustanovení jejich představitelů

- 10.1 Zřizování a změny církevních institucí
- 10.2 Svoboda zahraničních kontaktů
- 10.3 Svoboda ustanovení církevních představitelů

11. Specifické propojení společenského a církevního života

- 11.1 Sváteční dny
- 11.2 Právo ochrany služebního tajemství
- 11.3 Zvláštní personální práva duchovních a řeholníků
 - 11.3.1 Vojenská služba duchovních a řeholníků
 - 11.3.2 Trestní stíhání duchovních
- 11.4 Pastorační péče o jazykové menšiny
- 11.5 Právo uplatnit výhrady ve svědomí

12. Duchovní služba v necírkevních zařízeních

- 12.1 Předpisy kanonického práva pro duchovní službu ve veřejné sféře
 - 12.1.1 Obecné zásady, speciální duchovní správy
 - 12.1.2 Podrobné předpisy pro duchovní správu v ozbrojených silách
- 12.2 Ozbrojené síly (vojsko a policie)
 - 12.2.1 Zakotvení v dílčích smlouvách
 - 12.2.2 Zakotvení v ostatních smlouvách
 - 12.2.3 Shrnutí ujednání ohledně duchovní služby v ozbrojených silách
- 12.3 Věznice
- 12.4 Nemocnice a zařízení sociálních služeb

13. Církevní zdravotnická zařízení a zařízení sociálních služeb

- 13.1 Charitativní a sociální činnost
- 13.2 Služba v oblasti zdravotnictví

14. Manželství a rodina

- 14.1 Hlavní zásady kanonického práva pro oblast manželství a rodiny
 - 14.1.1 Pojetí manželství
 - 14.1.2 Příprava na manželství
 - 14.1.3 Uzavření manželství
 - 14.1.4 Specifikace důvodů neplatnosti manželství od počátku
 - 14.1.5 Možnost rozloučení manželství zásahem církevní autority ve zcela vyjimečných případech
 - 14.1.6 Možnost legitimního přerušeni manželského soužití při zachování manželského svazku
 - 14.1.7 Zplatnění manželství
 - 14.1.8 Prohlášení neplatnosti manželství od jeho počátku
- 14.2 Civilní dopad církevního uzavření manželství
- 14.3 Civilní dopad výroků církevních soudů a administrativních autorit ohledně manželství
- 14.4 Zohlednění zásady nerozlučitelnosti manželství
- 14.5 Spolupráce na ochraně manželství a rodiny

15. Výuka náboženství a církevní školy

- 15.1 Hlavní zásady kanonického práva pro oblast výuky náboženství a katolického školství
 - 15.1.1 Výuka katolického náboženství
 - 15.1.2 Církevní školy
 - 15.1.3 Speciální předpisy pro vysoké školy katolické církve
- 15.2 Výuka náboženství ve veřejných školách
 - 15.2.1 Konání výuky náboženství na veřejných školách
 - 15.2.2 Určování programu výuky náboženství a učebnic
 - 15.2.3 Požadavky na učitele náboženství
 - 15.2.4 Financování výuky náboženství
- 15.3 Postavení církevních škol ve státě
 - 15.3.1 Zakládání a řízení církevních škol
 - 15.3.2 Požadavky na obsah výuky v církevních školách
 - 15.3.3 Právní postavení personálu a žáků církevních škol
 - 15.3.4 Financování církevních škol
- 15.4 Vysoké školy katolické církve ve státě a teologické fakulty na státních univerzitách
 - 15.4.1 Zakládání a řízení vysokých škol katolické církve a teologických fakult na státních univerzitách
 - 15.4.2 Právní postavení vysokých škol katolické církve a uznávání diplomů a titulů
 - 15.4.3 Požadavky na vyučující vysokých škol katolické církve a teologických fakult na státních univerzitách
 - 15.4.4 Financování vysokých škol katolické církve

16. Sdělovací prostředky

- 16.1 Zásady kanonického práva ohledně sdělovacích prostředků
- 16.1 Přístup církve do veřejných sdělovacích prostředků
- 16.2 Církevní tisk
- 16.3 Ostatní církevní sdělovací prostředky

17. Majetkové právo

- 17.1 Pojem církevního majetku, jeho nabývání a správa v kanonickém právu
 - 17.1.1 Pojem církevního majetku a svoboda katolické církve v majetkové oblasti
 - 17.1.2 Získávání církevního majetku
 - 17.1.3 Pravidla pro správu církevního majetku, zejména alienace
- 17.2 Stupeň svobody katolické církve v majetkové oblasti
 - 17.2.1 Svoboda získávat, vlastnit, spravovat a převádět majetek
 - 17.2.2 Otázka budoucího eventuálního vyvlastnění církevního majetku
 - 17.2.3 Nedotknutelnost posvátných míst
 - 17.2.4 Stavba nových posvátných míst
 - 17.2.5 Svoboda užívat veřejný majetek pro církevní účely
 - 17.2.6 Církevní hřbitovy
- 17.3 Otázka restituce církevních majetků
- 17.4 Způsoby financování katolické církve
 - 17.4.1 Přímé zdroje příjmu
 - 17.4.2 Nepřímé zdroje příjmu – fiskální úlevy
 - 17.4.3 Smluvní ustanovení ohledně budoucího systému financování církve
- 17.5 Spolupráce v oblasti památkové péče a archivů
- 17.6 Spolufinancování ryze náboženské služby církve
- 17.7 Srovnání dvou komplexních smluvních úprav – Maďarsko a Chorvatsko
 - 17.7.1 Restituce církevního majetku
 - 17.7.2 Státní podpora
 - 17.7.3 Podpora ze strany věřících
 - 17.7.4 Fiskální úlevy

- 17.7.5 Způsob vyplácení a rozdělování rekompensace za nerestituovaný majetek a státní podpory
17.8 Shrnutí ustanovení ohledně úpravy majetkových záležitostí

Závěr

Seznam zkratk

Seznam pramenů a literatury

PŘÍLOHY

A. Ratifikované konkordátní smlouvy s postkomunistickými zeměmi

- Smlouva se Saskem-Anhaltskem, Braniborskem a Saskem o zřízení diecéze Magdeburg (1994)
Smlouva s Braniborskem a Saskem o zřízení diecéze Zhořelec (1994)
Smlouva s Durynskem o zřízení diecéze Erfurt (1994)
Smlouva s Hamburkem, Meklenburskem-Předním Pomořanskem a Šlesvickem-Holštýnskem
o zřízení arcidiecéze a církevní provincie Hamburk (1994)
Smlouva se Saskem (1996/1997)
Smlouva se Durynskem (1997)
Smlouva s Meklenburskem-Předním Pomořanskem (1997)
Smlouva se Saskem-Anhaltskem (1998)
Smlouva mezi Svatým stolcem a Svobodným státem Durynsko (2002)
Smlouva s Braniborskem (2003)
Konkordát s Polskem (1993/1998)
Smlouva o obnovení diplomatických styků s Maďarskem (1990)
Smlouva o duchovní službě v ozbrojených silách a pohraniční stráží s Maďarskem (1994)
Majetková smlouva s Maďarskem (1997/1998)
Smlouva o právních otázkách s Chorvatskem (1996/1997)
Smlouva o spolupráci ve vzdělání a kultuře s Chorvatskem (1996/1997)
Smlouva o duchovní službě katolickým věřícím v ozbrojených silách a policii s Chorvatskem (1996/1997)
Majetková smlouva s Chorvatskem (1998)
Smlouva s Kazachstánem (1998/1999)
Smlouva s Estonskem (1998/1999)
Smlouva o spolupráci ve vzdělání a kultuře s Litvou (2000)
Smlouva o právních otázkách s Litvou (2000)
Smlouva o duchovní službě katolíkům ve vojsku s Litvou (2000)
Základní smlouva se Slovenskem (2000) a Zmluva č. 250/2002 Z.z. mezi Slovenskou republikou
a registrovanými církvami a náboženskými společnostmi
Smlouva o duchovní službě katolickým věřícím v ozbrojených silách a ozbrojených sborech se Slovenskem (2002)
a Dohoda č. 270/2005 Z.z. mezi Slovenskou republikou a registrovanými církvami a náboženskými společnostmi
o výkoně pastorační služby ich veriacim v ozbrojených silách a ozbrojených zboroch Slovenskej republiky
Smlouva o katolické výchově a vzdělávání se Slovenskem (2004) a Dohoda č. 394/2004 Z.z. mezi Slovenskou
republikou a registrovanými církvami a náboženskými společnostmi o náboženské výchově a vzdělávání
Smlouva s Lotyšskem (2000/2002)
Smlouva o úpravě vzájemných vztahů s Albánií (2002)
Majetková smlouva s Albánií (2007/2008)
Smlouva s Bosnou a Hercegovinou (2006/2007)

B. Podepsané a dosud neratifikované konkordátní smlouvy s postkomunistickými zeměmi

- Návrh smlouvy s Českou republikou (2002/?)

C. Připravené a dosud nepodepsané smlouvy s postkomunistickými zeměmi

- Připravený text Smlouvy o právu uplatňovat výhrady ve svědomí se Slovenskem (připravený r. 2005) a Připravený text
Dohody mezi Slovenskou republikou a registrovanými církvami a náboženskými společnostmi o právu uplatňovat
výhrady ve svědomí (připravený r. 2005)

D. Výňatky z meziválečných konkordátů s německými zeměmi, na něž jsou odvolávky v ratifikovaných smlouvách s novými německými spolkovými zeměmi

- Konkordát s Pruskem (1929) – výňatky
Konkordát s Bádenskem (1932) – výňatky
Říšský konkordát (1933) – výňatky

E. Zprávy ohledně konkordátních smluv z internetu

- Zpráva o zrušení podepsání smlouvy s Gruzii (říjen 2003)
Vyhlášení KBS k peticii občanů za přijetí dokumentů o práve uplatňovat výhrady ve svědomí (9. 11. 2005)
Elektronická zpráva ze sekretariátu Apoštolské nunciatury v Tbilisi z 12. 12. 2007